

Pán minister dr. Joz[ef] Kállay slúbil, že v ministerskej rade podá návrh, aby do rozpočtu na rok 1925 bola daná položka na zriadenie takéhoto národopisného komisariátu. Či tak učiní, ovšem neviem.

Preto osmelujem sa znova obrátiť sa na Vás, pane prezidente, vediač, že Vy najlepšie viete oceniť význam slovenského národopisu pre celý československý národ. Ja som za 40 rokov zo svojich vlastných prostriedkov hmotných pracoval na veci, ale majúc ženu a sedem detí na starosti, z ktorých troje ešte chodí do školy, vyčerpal som sa finančne úplne, a preto nútený som bol prijať zamestnanie redaktora politického časopisu „Národný Denník“,⁴ ktoré mi znemožňuje ďalšiu prácu národopisnú. I rád by som ešte za svojho života (som v 63. roku) spracovať a doplniť aspoň materiál, ktorý mám nahromadený v rukopisoch a v kresbách, keby mi daná bola možnosť bezstarostnej existencie.

V nádeji, že záležitosti, ktorú od piatich rokov márne namáham sa uskutočniť, pán prezident láskave sa ujať ráči a ju konečne svojim vplyvom rozrieši, značím sa

V Bratislave 17. septembra 1924.

s hlbokou úctou a oddanosťou
Váš úprimný a vrelý ctiteľ:
Pavel Sochán^b
Grösslingová ul. č. 109.

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 515/D, č. j. D 4907/24, k. 38. Originál, strojepis.

- a – Adresováno: Pánu prezidentovi Československej republiky v Topolčiankach.
- b – Vlastnoruční podpis perem.
- 1 – Viz zde dok. č. 66.
- 2 – Kopie nepřipojena.
- 3 – Kopie nepřipojena.
- 4 – Národní denník byl ústředním orgánem Československé národní demokracie na Slovensku. Vycházel od 1. 1. 1924 do 14. 9. 1935. Viz LIPTÁK, L. a kol. *Politické strany na Slovensku*. Bratislava 1992, s. 189.

E. Kraliček T. G. Masarykovi^a
Ružomberok, 24. září 1924

/127

Vážený Pán Prezident! Tie rozorené pomery, ktoré čím ďiaľ, tým viac ohrožujú nielen rozvyn, lež i bezpečnosť Slovenska, zastavujú obrátiť sa k Vám, pane Prezidente, prosbou, by Ste spravodlivým riešením na Slovensku pokoj stvoril.

Skromný podiel v oslobodujúcej akcie, bral som v Moskve čo pravda v tábore tých Slovákov spolku pamäti Štúra, ktorý svoju slovenskú rás a slovenskú samobytnosť hlásili.¹

O účinkování našom mal Ste tiež vedomosť, lebo Ste bôl informovaný od tých istých ľudí z ktorými sme vtedy nesúhlasili a s ktorými i dnes nesúhlasíme.² Bôl som na Vašej prednáške v Nikitskom divadle,³ taktiež zúčastnil som sa viac porád cieľom spokojnej spolupráce československej jednoty. Vzdor tomu, že nedúvera naša k Čechom, ako to dnes vidíme, oprávnená bola, pritom všetkom mali sme toľko statočnosti, stali sme sa solidárnymi, pod vplyvom nebohého p. Jána Országha, ktorý nás k tomu vyzýval, že navonok potrebujeme česko[s]lovenskú jednotu hlásať, hovoril a zabezpečoval, že na slovenských krajoch, český kapital príde zakladať domáce priemysle, ľud bude mať zárobok, nemusí [sa] vystahovať, bude blahobyť. Potešoval nás aj tým, že jestli Česi voči nám nespravodliví budú, spojíme sa s Nemcami proti nim a budíme vo väčšine. Po 16 ročnom pobyte v Rusku, prevažne v Moskve v roku 1919, vrátil som sa do oslobodenej vlasti rozoraný, stratiac závod, svoje všetko, svoje ťažko zarobené. A hľa, ako sa mylil neb[ohý] Országh, už 6 rokov čo som tu, lež tých Čechov z kapitalom nevidno, za to o stotisíce krát viac prišlo tých, ktorý nám neprišli dať, lež vziať. – Niektoré dôvody príčinu toho mi pravda moji priatelia československého ducha objasňovali, ktoré držal som i držím za neaktuálne. Pán Prezident, aj Vy veľmi dobre viete, že za maďarského režimu nebolo toho úradu, ktorého by Slovák zastať nevedel a dnes keď sme slobodní, nemáme úradníkov, aspoň tak nám chcú nahovoriť. Z počiatku návalu českého úradníctva, ako provizorné sa odhliadlo už i preto, by dopomožené bolo českému národu dočasne pomestiť množstvo úradníctva z Rakúska a Bosnie. Vzalo to ale také rozmery, že každý Slovák, v ktorom trochu citu, musí sa nad tým zhoršiť, lebo nás Slovakov to hospodársky úplne ničí. Vy viete, Pán Prezident, že české úradníctvo, svoje všetky potreby zaokryvá z Čiech, kdešto slovenské úradníctvo, dalo by aj slovenskému remeselníkovi žiť.

Pán Prezident! Nespokojnosť Slovákov je úplne odôvodnená a jedine Vy môžete ešte teraz priniesť nápravu. Sňád Vám je vedomo, že s maličkou výmienkou privilegovaných, je všetko proti tohto počínaniu. Sami vidíte, že Hlinku vlada svojimi nesprávnosťami zrobila veľkým. – Potreba, Pán Prezident, raionálna náprava a preto neberte za drzosť moju tú opovážlivosť, keď Vám poradím, že by Ste prišiel inkognitô na sobotu do Ružomberka, prídte ta, uvidíte toho húfu národa, čo tam bude, prídte Pán Prezident, medzi národ a ukáže sa a slúbte nápravu. Ubezpečujem Vás, že žiadnu ochranu nepotrebujete, vezmite sebou p. biskupa Mariana Blahu a prídte. Šrobár a co[mpany], je ešte nie národ, tí sú dnes opovrhnutí. Prídte, Pán Prezident, a sa presvečíte, že bude to mať veľký účinok, keď národ počuje z Vašich úst nápravu, ktorú si netruhá pekným spôsobom zadovažiť. Presvedčili Ste sa, že posledné časy, zhromaždenie na Slovensku, načínajú biť krvavé a prípadné použitie štátných prostriedkov ešte horšie poučinkujú, lebo nám Slovákom, celý svet stranu chytí a u nás sú argumenti otom, že sme ukrivdený.

Prosiac Vás, Pán Prezident, dôpis môj prijať, ako dobro prajnú informáciu, ubezpečujem Vás, že som Slovák bezzistní.

V roku 1917 moja rodina vyšívala prápor 7.-mu „Podtátranskému“ pluku a robili sme to nadšenostou o čom Vám pp. Silhaň, Simunek, Rixy a druhý dosvedčia.

Pri tejto príležitosti Vás prosim, Pán Prezident, ráčte Vaším vplyvom urychliť našu odškodňujúcu záležitosť Čechov a Slovakov z Ruska, veď mnohým z nás ňudalo sa tu

uplatniť a prichodí sa ím živorit' bez prostriedkov materiálnych, lebo tá pred 4 mesiacami zvolená medziparlamentná komisia ešte nežaserala najskôr preto, že tam v Rusku málo stratili tí páni.

Z načím sa

Ružomberok, dňa 24. septembra 1924.

S úplnou úctou:

Eduard Kraliček^b
Ružomberok, podhorá.

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R-2, k. 396. Originál, strojopis.^c

- a – Adresováno: Pán prof. Tomáš G. Masaryk, prezident čs. republiky v Topolčiankách. Na obálce razítko Ružomberok, 24. IX. 24. Dopis byl odeslán doporučeně a označen Súkromně. Na rubu obálky rukou připsáno: odošielá Edo Kraliček, Ružomberok, Podhorá.
- b – Vlastnoruční podpis perem.
- c – Dopis je psán v nářečí. Na dokumentu vlastnoruční Masarykova poznámka: Slovensko. Připojeno též úřední razítko: Došlo do Topolčianek dne 25/9 1924.
- 1 – Slovensko-ruský spolok památi Štúra se vyslovoval pro spojení Slovenska s Ruskem a odmítal ideu jednotného československého národa.
- 2 – Míněno je vedení svazu Česko-slovenských spolků na Rusi, které prosazovalo spojení Čechů a Slováků do jednoho státu, byt' se pod vlivem Slovensko-ruského spolku památi Štúra přihlásilo k myšlence autonomie Slovenska. Viz: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I.*, Bratislava 1998, dok. č. 138, s. 442–444.
- 3 – Masarykova přednáška se konala 28. srpna (15. srpna podle juliánského kalendáře) 1917, její obsah viz MASARYK, T. G. *Válka a revoluce II.* Praha 2008, s. 219–229.

I. Ruppeldt T. G. Masarykovi
Bratislava, 28. září 1924

/128

Pane Prezidente!

Rácte dovolit', aby som Vás – ako verný republikán – ja po prvý raz smel upozorniť na jeden nespravedlivý – nesmierne krivdiaci odsek zákona, ktorý svojou nespravedlivosťou môže poškodiť dobrému chýru zákonov našej repuliky.

Som prednostom inžinierskeho úradu hlavného mesta Slovenska – Bratislavy, kde som už i pred vojnou účinkoval, po vojne ale menovite poslovenčenie mestského domu bolo mojou úlohou, čo som vzdor môjmu technickému vzdelaniu prevádzať musel ako jediný predprevratový Slovák na bratislavskej radnici za prvé 2–3 roky. – Smutne to vyzeralo a i dnes ešte mnoho by sa tam malo premeniť.